

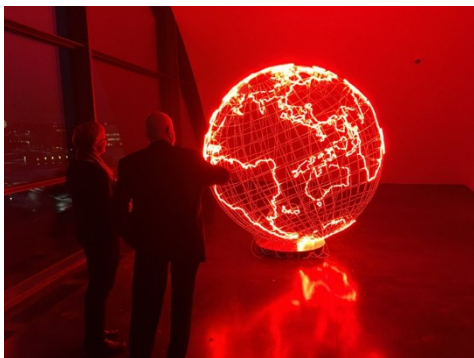
Ikääntyvien yliopistotoiminta Jyväskylässä

Tämä materiaali on lisensoitu [Creative Commons Nimeä-JaaSamoin 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/).

Ikääntyvien yliopisto on tietoa etsivien, yhteiskunnan ja yhteisön sekä itsensä kehittämisestä kiinnostuneiden kohtaamispaikka. Ikääntyvien yliopistotoimintaan voi osallistua pohjakoulutuksesta, aiemmasta ammatista tai harrastuksista riippumatta eikä ikärajojakaan tunneta. Toiminta on avointa kaikille.

Näin me tiivistämme Jyväskylän ikääntyvien yliopiston toiminta-ajatuksen. Ikääntyvien yliopistotoiminta käynnistyi Ranskassa 1972, josta se levisi ympäri Eurooppaa. Maan ensimmäinen ikääntyvien yliopisto aloitti Jyväskylässä 1987. Ikääntyvien yliopistotoiminta tarjoaa ikääntyville mahdollisuuden omaehtoiseen yliopistolliseen opiskeluun muodollisiin suorituksiin tähtäämättä.

Kuva: Yhdessä tutustumassa maailmaan

Hallinnon organisointi: johtosääntö

Ikääntyvien yliopistolla on oma johtosääntönsä, jonka avulla toiminnan vastuista on sovittu.

Toimintaa toteutetaan Jyväskylän yliopiston sekä kaupungin ja Jyväskylän kesäyliopiston yhteistyönä. Käytännön työ organisoidaan Jyväskylän kesäyliopistoyhdistys ry:n ylläpitämässä Jyväskylän kesäyliopistossa. Tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat muut ikääntyvien yliopistotoimintaa järjestävät vapaan sivistystyön oppilaitokset ja niiden sijaintikunnat.

Ikääntyvien yliopiston tehtävä

Johtosäännössä Ikääntyvien yliopistotoiminnalle on annettu seuraavat tehtävät.

1. Monipuolisen, yliopistotasaisen koulutuksen tarjoaminen ikääntyvälle väestölle
2. Ikääntyville suunnatun koulutustoiminnan kehittäminen
3. Toiminta-alaansa liittyvää kokeilu- sekä kehittämistoiminnan järjestäminen ja alansa tutkimustoimintaan osallistuminen
4. Ikääntyvien ihmisten toiminta- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen sekä ikääntyvien osallisuutta ja omien voimavarojen käyttöönottoa yhteiskunnassa tukeminen
5. Ikääntymiseen liittyvän tiedon lisääminen ja sitä kautta sukupolvien keskinäisen ymmärryksen edistäminen

Ikääntyvien yliopistotoiminnan pääperiaatteet

Pääperiaatteet tukevat tasa-arvoista osallistumista ja sitä kautta lieventävät syrjäytymistä ikääntyvän väestön osalta.

1. Elinikäinen oppiminen
2. Yliopistollisuus
3. Avoimuus
4. Tasa-arvo
5. Yhteissuunnittelu

Johtoryhmä

Ikääntyvien yliopistolla on johtoryhmä, jossa on edustettuna hallinnon, koulutuksen, tutkimuksen ja opiskelijoiden edustajia. Johtoryhmän asettaa Jyväskylän kesäyliopistoyhdistys ry:n hallitus nimeten siihen enintään kymmenen jäsentä 3-vuotiskaudeksi kerrallaan, joista puolet tulee nimetä yliopistoyhteisön piiristä. Mikäli joku johtoryhmän jäsenistä eroaa kesken toimikauden, nimeää ao. hallintoelin uuden edustajan toimikauden loppuun. Johtoryhmä valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä voi tarvittaessa kutsua johtoryhmään mukaan pysyviä asiantuntiajäseniä.

Johtoryhmän tehtävänä on suunnitella ja kehittää toimintaa, tehdä toimintaa koskevia aloitteita ja ehdotuksia sekä antaa lausuntoja Ikääntyvien yliopiston toimintaan liittyvistä asioista. Lisäksi se on mukana kehittämässä toimintaa Suomessa valtakunnallisen Ikääntyvien yliopistotoiminnan neuvottelukunnan kautta. Johtoryhmä käsittelee lukukausien toimintasuunnitelmat sekä muut Ikääntyvien yliopistotoimintaan liittyvät kysymykset. Lisäksi tehtäviin kuuluu ylläpitää kansainvälisiä Ikääntyvien yliopistotoimintaan liittyviä suhteita sekä osallistua kansainväliseen yhteistyöhön.

Suunnitteluryhmä

Ikääntyvien yliopistolla tulee olla opiskelijoiden esittämistä henkilöistä valittu suunnitteluryhmä. Suunnitteluryhmä valitaan 3-vuotiskaudeksi ja siihen kuuluu 10–15 jäsentä. Jäsenet ovat eläkkeellä olevia aikaa ja tutkimusta seuraavia henkilöitä elämän eri aloilta. Tällä tavoin on varmistettu se, että

ryhmässä on laaja näkemys yhteiskunnasta ja ajankohtaisista ilmiöistä. Suunnitteluryhmä valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan. Suunnitteluryhmän tehtävänä on lukukausiohjelmien suunnittelu ja toteutettujen ohjelmien arviointi.

Kuva: Ikis-vapaaehtoiset kokoontuvat myös vapaammissa merkeissä. Onnistuneen lukukauden päätös on yhteinen juhla.

Toimintamuodot

Nykyisin toimintamuotoina ovat luentosarjat, seminaarit sekä opintomatkatyöryhmän mielenkiintoiset retket esimerkiksi maan eri teattereihin tai tutustumaan ulkomaille eri maiden historiaan ja kulttuuriin. Toimintaan osallistuvat pystyvät vaikuttamaan luentoja ja seminaarien aiheisiin eri työryhmien kautta, jotka suunnittelevat esimerkiksi luentosarjojen ohjelmat yleisöltä saatujen satojen esitysten pohjalta. Ikääntyvien yliopistolla on myös edustus Jyväskylän kaupungin vanhusneuvostossa.

Tällä hetkellä ikääntyvien yliopiston luentoja järjestetään noin 80 paikkakunnalla. Osa järjestäjistä välittää videoyhteyden kautta Jyväskylän ikääntyvien yliopiston luentoja. Tällöin myös pienemmille paikkakunnille voidaan välittää mielenkiintoisten puhujien ohjelmaa, jota ei muutoin saataisi järjestettyä pienelle yleisömäärälle.

Ikääntyvien yliopiston puitteissa Jyväskylässä on kehitetty myös vertaistutorointimalli, jossa koulutetut ikääntyvien yliopiston aktiivit tarjoavat digitukea esimerkiksi lähikirjastoissa sekä toimivat ikääntyvien yliopiston kursseilla opettajan apukäsinä ja -silminä. Tämä toiminnan juuret ulottuvat vuoteen 1985 ja se tunnetaan nykyisin Geronet -nimellä. Toiminnan tarkoituksena on helpottaa ikääntyvien kansalaisten kynnystä ottaa uusia digitaalisia välineitä käyttöönsä. Yhteiskunnalliseen toimintaan osallistuminen edellyttää yhä suuremmissa määrin kykyä osata käyttää digitaalisia välineitä alkaen älylaitteiden käytöstä päättyen valeutisten ja kyberuhkien tunnistamiseen. Vuosina 2019-2020 tätä tutortoimintaa levitetään valtakunnallisesti 14 uudelle paikkakunnalle kesäyliopistojen toimesta.

Luentosarjojen järjestäminen

Ikääntyvien yliopiston lukukaudella kuullaan joka viikko yleisöluento, pääsääntöisesti aina samaan aikaan ja samassa paikassa. Luennot järjestetään vuoroviikoin joko yleisluentosarjan tai terveys, hyvinvointi ja ympäristö -luentosarjan aiheista. Seuraavassa keskistymme yleisluentosarjan järjestämiseen, erityisesti sarjan yhteiskunnallisesta luonteesta johtuen.

Yleisluentosarjan luennot käsittelevät laajasti yhteiskunnallisia ilmiöitä, esimerkiksi keväällä 2019 ohjelmassa kuultiin mm. aikamme uhkakuvista, kuohuvasta Euroopasta sekä Kiinan politiikasta ja yhteiskunnasta. Luennot ovat kaikille avoimia ja mukaan voi tulla 8 euron kertamaksulla tai vaihtoehtoisesti 40 € lukukausimaksulla, jolla pääsee osallistumaan kahdeksalle luennolle.

Ohjelman suunnittelu

Lukukauden ohjelman suunnittelu alkaa noin puolivuotta ennen uuden lukukauden alkua. Ohjelmaehdotuksia kootaan yleisöltä sekä ikääntyvien yliopiston suunnittelutyöryhmältä. Kesäyliopiston toimiston koulutussihteeri kokoaa ehdotukset yhteen ja niistä muodostetaan Google Formsin avulla kysely, johon suunnitteluryhmän jäsenet pääsevät vastaamaan. Tämän lisäksi on säilytetty mahdollisuus vastata kyselyyn paperilomakkeen avulla. Kun vastausaika on päättynyt, kokoontuu suunnittelutyöryhmä yhteen keskustelemaan vastauksista, joiden pohjalta ohjelma rakennetaan mahdollisimman kiinnostavaksi ja monipuoliseksi. Sen jälkeen kesäyliopiston rehtori ottaa yhteyttä luennoitsijoihin ja ohjelmaa hiotaan luennoitsijoiden aikataulut huomioiden.

Syyslukukauden ohjelmasta tiedotetaan elokuun alussa ja kevätlukukaudesta vastaavasti joulutammikuun vaihteessa. Koko ikääntyvien yliopiston ohjelma kootaan vihoksi, jota on saatavilla Jyväskylän kaupungin kirjastoissa, muissa tapaamispaikoissa sekä luentojen yhteydessä. Myöskin aiemmin toimintaan osallistuneille postitetaan ohjelma, jollei sitä ole erikseen kielletty. Ohjelma on nähtävissä myöskin osoitteessa kesayo.jyu.fi.

Ohjelmaan ilmoittaudutaan joko ennakkoon samassa nettiosoitteessa sähköisesti tai palauttamalla osallistujalomake luentojen yhteydessä. Luennoista ilmoitetaan myös Jyväskylän seudun lehdissä, jotta ohjelma tavoittaa myös uusia osallistujia.

Kuva: Ikääntyvien yliopiston ohjelmavihko

Luentojen järjestäminen

Yleisluentosarjan luennot järjestetään pääsääntöisesti joka toinen keskiviikko klo 14-16 Jyväskylän yliopiston päärakennuksella. Aktiiviset vapaaehtoiset ”ikikset” auttavat myös luentojen osalta toimien mm. lipuntarkastajina. Luennoitsija saa rahallisen korvauksen lisäksi perinteisesti lahjaksi villasukat, joita ikisjoukko toimittaa kesäyliopistolle jaettavaksi.

Kuva: Mielenkiintoiset luennot ovat alusta alkaen keränneet suuren joukon kuulijoita

Luennoille osallistuva yleisö vaihtelee, mutta tavanomaisesti väkeä saapuu vähintään 100 henkeä ja parhaimmillaan koko salin täydeltä vastaten noin 750 henkilön kuulijajoukkoa. Etäseuraajina on usein 15-30 opistoa, paikkakunnittain katsojia on muutamista aina reiluun 100. Luentojen päätteeksi on aikaa keskustelulle ja kommenteille, ja tätä mahdollisuutta hyödynnetään poikkeuksetta.

Palaute

Kesäyliopisto kerää palautetta luennoista niin sähköisesti nettisivujen kautta kuin paperilomakkeella. Palautetta käydään läpi niin kesäyliopiston henkilökunnan kuin suunnittelutyöryhmän kanssa.

Toiminnan rahoitus

Toimintaa rahoitetaan osallistumismaksujen ohella vapaan sivistystyön valtionosuudella sekä kaupungin avustuksella. Jyväskylän yliopisto mahdollistaa toimintaa tarjoamalla tilat ikääntyvien yliopiston käyttöön.

Toiminnan hyödyt aktiivisen ja demokraattisen kansalaisuuden näkökulmasta

Ikääntyvien yliopiston toimintaan pääsee osallistumaan oman halukkuuden mukaan eri tavoilla. Luennoilla kävijä saa itselleen vähintään uutta tietoa yhteiskunnasta ja sen muutoksesta sekä tietoa omien päätöstensä tueksi, esimerkiksi äänestämisen pohjaksi. Luentojen kautta kuullaan erilaisia näkemyksiä ja avarretaan omaa maailmankuvaa. Luentojen aikana myös kuuntelijoiden on mahdollista keskustella ja perustella omia näkemyksiin.

Toiminta myös osallistaa eri työryhmien kautta ja mahdollistaa osallistujaa vaikuttamaan omaan elinympäristöönsä. Työryhmien toiminnasta voidaan todeta, että niissä toimiminen koetaan arvokkaaksi, koska niiden kautta pääsee edistämään yhteistä hyvää.

Kuva: Vapaaehtoiset Ikis-opiskelijat postittavat uuden lukukauden ohjelmaa ja levittävät tietoa tarjonnasta eteenpäin.

Seminaaritoiminta

Ikääntyvien yliopistotoiminnan yhteydessä järjestetään myös seminaareja eri aiheisiin liittyen. Aktiivisen ja demokraattisen kansalaisuuden näkökulmasta ohjelmassa on tällä hetkellä kaksi mielenkiintoista seminaaria: filosofiapiiri sekä talousseminaari. Seuraavassa on lyhyet kuvaukset siitä, mitä näiden seminaarien puitteissa tehdään sekä jaoteltuna seminaareissa tarvittavia aktiivisen ja demokraattisen kansalaisuuden taitoja.

IKIS-viisautta -filosofiapiiri

Piiri toimii osallistujalähtöisesti. Pohdittavaksi valitaan ryhmäläisiä kiinnostavia teemoja ja kysymyksiä, joista keskustellaan vapaasti. Lähtökohtana on ryhmäläisten oma viisautta: erilaiset kokemukset, käsitykset ja tieto. Ryhmäläiset saavat luettavakseen eri teemoihin liittyviä tekstikatkelmia, joita pohditaan yhdessä. Ryhmään ovat tervetulleita sekä aiemmin filosofiaan perehtyneet että vasta-alkajat. Ryhmän kokoontumisissa tutustutaan sekä klassikoihin että uudempiin teksteihin filosofian eri osa-alueilta ja aikakausilta.

Piiri on kokoontunut kuusi kertaa lukukaudessa, parin viikon välein. Toiminta on jatkunut jo yli 10 vuoden ajan. Ryhmää ohjaa filosofian yliopistonopettaja, jotta myös asiantuntijanäkökulma on mukana toiminnassa. Se

Ryhmässä korostuvat keskustelu- ja argumentaatiotaidot, tieto-osaaminen sekä omien arvojen sekä maailmankatsomuksen ymmärtäminen.

Seminaarin toteuttaminen on helppoa: tarvitaan joukko innokkaita osallistujia, taitava keskustelun johdattelija sekä koulutussihteerin työpanosta hallintoa varten.

Taloustieto - keskustelufoorumi talouskysymyksistä kiinnostuneille

Seminaarissa keskustellaan monipuolisesti talouselämästä sekä yksityisen kuluttajan, yrityselämän että julkisen taloudenhoiton näkökulmista. Keskusteluihin taustaa tuovat ajankohtaiset uutiset ja artikkelit. Seminaarin sisältö muotoutuu osallistujien toiveiden perusteella. Aiheena voivat olla Suomen kansantalous, julkinen talous, EKP:n ja euroalueen talouspolitiikka, osakemarkkinat ja sijoittamisen haasteet. Lisäksi keskustellaan sijoittamisesta eri varallisuuskohteisiin, esim. asunnot, taide sekä ikäihmisten taloussuunnittelusta ja perinnönjaon suunnittelusta. Seminaari tarjoaa mahdollisuuden keskustella talouskysymyksistä riippumattomassa ympäristössä, jossa kaikki näkemykset ovat sallittuja.

Piiri on kokoontunut kuusi kertaa lukukaudessa, parin viikon välein. Piiri on ollut ohjelmassa nyt muutaman kerran. Ryhmää on ollut ohjaamassa taloustieteen eläköitynyt yliopistonopettaja tuomassa viimeisintä tietoa talouden kehityksestä ja ilmiöistä.

Tämän seminaarin puitteissa opitaan uutta tietoa, keskustelutaitoja, argumentaatiota ja perehdytään rahajärjestelmän toimintaan.

Seminaari on helpohko toteuttaa: tarvitaan joukko innokkaita osallistujia, taitava ajanhermoilla oleva keskustelun johdattelija sekä koulutussihteerin työpanosta kurssihallintoa varten.

Mukaan ikääntyvien yliopiston toimintaan?

Ikääntyvien yliopistotoimintaa sopii monen vapaan sivistystyön toimijan järjestettäväksi. Eri alueilla on koulutusvastuusta sovittu eri tavoin. Mikäli esimerkiksi jokin uusi toimija haluaisi kokeilla luentojen välittämistä omalla alueellaan, niin on tärkeää huomioida muun muassa se, että Ikääntyvien yliopistotoiminta edellyttää akateemista yhteyttä tiedeyliopistoon. Tällä varmistetaan se, että luennot ovat tutkittuun tietoon perustuvia ja korkeatasoisia. Jyväskylän kesäyliopiston verkkovälitteisten luentojen kautta pääsee helposti mukaan toimintaan. Verkkovälitteiset luennot järjestetään useiden vuosien kokemuksella ja tekniikka on toimivaksi havaittua. Mikäli paikkakunnalla koetaan tarpeelliseksi, voidaan teemaan liittyen hankkia myös mahdollinen alustaja tai keskustelunvetäjä verkkovälitteisen luennon oheen.

Aktiivisen ja demokraattisen kansalaisuuden edistämisen näkökulmasta katsoen ikääntyvien yliopistotoiminnan levittäminen uusille paikkakunnille on järkevää, koska sen kautta maamme ikääntyvä väestö pääsee matalankynnyksen toiminnan kautta osallistumaan yhteiskunnalliseen keskusteluun sekä kuulemaan ajankohtaisista yhteiskunnallisista kysymyksistä esimerkiksi puoluetäustasta, koulutuksesta ja yhteiskunnallisesta viitekehyksestä riippumatta.

Autamme mielellämme Ikis-toiminnan levittämisessä uusille paikkakunnille. Tietoa toiminnastamme saa nettisivuiltamme tai ottamalla meihin yhteyttä suoraan.

Lisätietoja:

www.kesayo.jyu.fi

kesayo@jyu.fi

p. 044 760 3730